

JEŽÍŠOVA SMRT

To nejjistější, z čeho dnes můžeme vycházet, je poprava na kříži. Odtud můžeme vyvodit, že Ježíše popravili Římané a že obvinění proti němu byla politická. Všechna ukřižování z této doby, o nichž v Palestině víme, se konala z politických důvodů. Problém je v tom, že na procesu se podílela také židovská strana. **Co tedy bylo příčinou Ježíšova odsouzení?**

Zatčení

Ježíš odešel s učedníky na Olivovou horu, aby se tam pomodlili. Najednou se objevila skupina s pochodněmi a Ježíše zatkli. Kdo byli Ti muži s pochodněmi a kdo je poslal?

Podíváme se, co nám o tom říkají jednotlivá evangelia:

- **Marek a Matouš**: zástup ozbrojený meči, poslaný veleknězem a staršími.
- **Lukáš**: kněží, velitele stráže a starší.
- **Jan**: stráž od velekněží a farizejů, oddíl vojáků.

Historické skutečnosti bude nejbližší pravděpodobně opět Markovo evangelium, které převzal i Matouš. Zástup byl asi **chrámovou stráží, která podléhala veleknězi**. Jejich velitel je v textu označován jako veleknězův služebník (*ten, kterému bylo useknuto ucho*).

- Těžko si představit, že by se někde do temných zahrad vydali přímo hierarchové. Tímto sdělením chtěl **Lukáš** ukázat, že **za Ježíšovu smrt jsou odpovědní velekněží a starší**.
- **Jan** zase chtěl ukázat, jak se **Židé spojili i s nenáviděnými Římany, jen aby Ježíše zlikvidovali**. V původním textu je slovo „kohorta“, což čítalo 600 vojáků. Ti by se do zahrady asi všichni nevešli. Navíc, kdyby Římané byli u zatýkání, určitě by zatčeného nenechali Židům, ale odvedli by si ho sami. Římská moc ale neodebrala židovské správě úplně všechny pravomoci. U hrdelních zločinů se mohla podílet při přípravě obžaloby, v civilních otázkách rozhodovala sama, stejně jako v otázkách náboženských. Trestem za rouhání ovšem nebylo ukřižování, ale ukamenování.

Epizoda s uťatým uchem je dodatečným ironickým vyprávěním, které má zesměšnit velitele stráže. Při čtení Markovy zprávy, vzniká dojem, že ucho mu useknul někdo z jeho doprovodu, ne učedníci. Matouš a Lukáš mluví o tom, že mu ucho useknul některý učedník, podle Jana sám Petr. Ale je to jen teologická **snaha ospravedlnit učedníky**, která se časem stávala nápadnější.

Zatýkáci jednotku vedl **Jidáš**, jeden ze Dvanácti. Je to jediný historicky zachytný bod, který naznačuje, že Jidáš byl spolčen s Ježíšovými protivníky. O tom, proč to udělal, nás evangelia neinformují. V synoptických evangeliích najdeme pouze zprávu o tom, že velekněží se chtěli Ježíše zmocnit a Jidáš jim nabídl, že ho vydá.

- *Někteří tvrdí, že Jidášovi šlo o peníze (to snad naznačuje Matoušovo evangelium),*
- *Jiní jsou přesvědčeni, že se Jidáš zachoval jako správný Žid, který bral vydání Ježíše jako svou povinnost.*
- *Nejpravděpodobnější bude, že Jidáš byl z Ježíš zklamáný. Nejspíš neodpovídal představám, které o Mesiáši měl. Víme, že ani pro ostatní učedníky nebylo snadné, aby se vzdali svých představ o Mesiáši, který zvítězí nad Římany a zůstali věrni Mesiáši, který bude trpět.*

Učedníci ani nevěděli, jaké dohody s náboženskou hierarchií předcházely zatčení. Jidáš byl zřejmě potřebný, protože **věděl, kde se Ježíš v noci zdržuje a navíc ho bezpečně poznal**. Proč se stráž rozhodla k zatčení o půlnoci také nic nevíme. Nejspíš proto, že celá **věc spěchala**. Velekněz se nejspíš obával, že poutníci, kteří přijeli na svátky do Jeruzaléma se přidají k Ježíši.

Ježíš před židovským soudem.

Synedrion, nejvyšší židovský soudní dvůr, se skládal ze 70 členů – 71. členem byl velekněz (pokud tedy příkazy Mišny platily již za Ježíšovy doby). Už jsme si říkali, jaké náboženské skupiny v Izraeli existovaly. Stejně skupiny bychom našli i ve veleradě. Veleknězem byl většinou Saducej, bohatý a s velkým politickým vlivem. Saducejská skupina ale museli brát ohledy i na Farizeje, protože ti zase měli velký vliv na lid. Esejci se do politiky nezapojovali.

Historičnost zprávy o jednání velerady je zpochybňována ze 2 důvodů:

- Jde o literární výtvar, který pochází ze **staré pašijové tradice**, která existovala ještě před napsáním Markova evangelia.

- **Právní situace** v Judeji byla taková, že velerada mohla sama vyřídit celý spor i s vynesením rozsudku smrti – ale ukamenováním. Z tehdejší doby, ale nejsou známy žádné podobné případy.

V Judeji tenkrát existovala jedna mimořádnost. **Římská správa se podílela na ochraně chrámového prostoru**. Dvě tabule, které to oznamovaly, se skutečně našly (*jedna se uchovává v Istanbulu, druhá v Jeruzalémě*). V chrámu se totiž každý den přinášela oběť za císaře římský lid. A Římané si cizí bohy rozhodně rozhněvat nechtěli.

V Markově evangeliu najdeme zprávu: „*A hned zrána se poradili velekněží, starší a zákoníci, celá rada; spoutali Ježíše, odvedli jej a vydali Pilátovi.*“ **Mk 15.1**. To by odpovídalo situaci v Judeji. Ale kdo a kde tedy jednal o Ježíši, jak to popisují evangelia. Nejspíš se sešlo jen několik nejdůležitějších členů velerady a radili se spolu s veleknězem Kaifáše. Když to nebyla celá velerada, nebylo to asi v chrámu, ale v Kaifášově paláci. **Jednali** tzv. „*za zavřenými dveřmi*“. Proto ve vyprávění o jednání mohli evangelisté plně uplatnit svá teologická podání. **Židovský proces tedy můžeme chápat jako předběžné jednání, které se mělo poradit o tom, s jakou obžalobou ráno Ježíše odvedou k Pilátovi.**

Ježíš před římským soudem

Prefekt Judeje byl nejvyšším soudcem provincie. Patřilo mu také vrchní velení a jeho hlavním úkolem bylo **udržovat v provincii klid a pořádek**. Pokud se objevily nepokoje nebo náznaky povstání, mohl prefekt uplatnit tzv. „*stanné právo*“ a rozhodnout o smrti bez soudu. Nejvyšším zákonem prostě bylo: „*dobro římského lidu*“. Prefekt měl tedy téměř neomezenou moc nad obyvateli provincií a i Ježíše mohl jako buřiče nechat zabít bez soudu. Přesto v evangeliích vidíme **snahu o řádný soudní proces podle římského práva**. Pilát prostě nechtěl jen tak převzít obžalobu a chtěl si udělat vlastní obraz. Skládal by se zřejmě z přednesení **obžaloby** židovskými staršími a **výslechu** Ježíše. Bylo k němu zřejmě zapotřebí tlumočníka, který by překládal Ježíšovy aramejské odpovědi do latiny.

Kde k soudu došlo není úplně jasné. V úvahu připadají 2 místa:

- **Tvrz Antonia a**
- **Bývalý Herodův palác.**

Dříve se předpokládalo, že k soudu došlo v tvrzi Antonii, protože se tam našlo rozsáhlé vydlážděné nádvoří, o kterém se snad zmiňuje Jan ve svém evangeliu. Ovšem toto dláždění ovšem pochází až z doby, kdy na zbytcích rozbitého Jeruzaléma stavěli Římané své nové město Aelia Capitolina. Víme však, že místodržitelé si své rezidence zřizovali v palácích dřívějších vládců, proto i Pilát zřejmě bydlel v Herodově paláci, nedaleko Jafské brány.

Na konci procesu nenajdeme žádný právně formulovaný rozsudek, ale pouze větu: „**Vydal jej, aby byl ukřižován**“ (*Mk 15,15, Mt 27,26, Jan 19,16*). Ta ovšem vypovídá spíše o **teologickém pojetí Ježíšovy popravě**, kterou prvokřesťanská obec chápala jako Ježíšovu vydanost. Zprávy mají 2 tendence:

- **Zbavit Římana Piláta viny z Ježíšova ukřižování a**
- **Obvinít židovskou stranu.**

Poncius Pilát

Podle této představy vydal **Pilát** rozhodnutí takřka proti své vůli. Ale Pilát byl realista, žádný svatoušek Filón Alexandrijský o něm napsal dost, a nic z toho není příliš lichotivé. Byl prý neústupný, úplatný a násilnický. Byl ovlivnitelný mocnějšími a nakonec byl **odvolán syrským legátem pro zneužívání úřadu**.

Otázkou je také **amnestie, kterou místo Ježíše dostal Barnabáš**. Josefus Flavius, který nás obvykle spolehlivě informuje o životě v Izraeli Ježíšovy doby, o amnestii mlčí. Ani v římském právu se amnestie nevyskytuje. Najdeme zde pouze udělení milosti jako zrušení trestního procesu nebo jako zrušení vyneseného rozsudku. Z historie je dokonce znám případ z r.85, kdy egyptský místodržitel propustil odsouzence na naléhání lidu. Asi by se měla vzít v úvahu i **úplatnost** místodržitelů a jejich **strach z křiku davu**. Vyhovovat tomuto nátlaku davu později přísně zakazoval císař Dioklecián (ve 3.století po Kr.).

Je tedy možné, že propuštění Barnabáše (*zřejmě vůdce zelótů a bojovníků proti římské nadvládě*) si skutečně **vyžádal dav svým křikem**. Historická věrohodnost je dost velká právě proto, že se spolu s událostí traduje i jméno. Pokud se obě události spojily, vznikla tak možnost, zatáhnout do

Ježíšova odsouzení i lid. Pro křesťanské vypravěče bylo prostě nepochopitelné, že se lid nezasadil o Ježíšovo propuštění.

Král Herodes

V Lukášově evangeliu najdeme dokonce zmínku o tom, že na Ježíšově popravě se podílel také král Galileje Herodes Antipa. Víme o něm, že nechal popravít Jana Křtitele a snad byl i **dost skeptický vůči Ježíši** (Lk 13,31: „V tu chvíli přišli někteří farizeové a řekli mu: Rychle odtud odejdí, protože Herodes tě chce zabít.“). O jeho účasti v procesu s Ježíšem se však **nedá zjistit nic historicky spolehlivého**. Verše - Lk 23,8-11: „Když Herodes Ježíše spatřil, velmi se zaradoval; už dávno si ho totiž přál vidět, poněvadž o něm mnoho slyšel, a doufal, že uvidí jak dělá nějaký zázrak. Kladl mu mnoho otázek, ale on mu na nic neodpovídal. Byli přítomni i velekněží a zákoníci a neústupně na něj žalovali. Tu se od něho Herodes se svými vojáky pohrdavě odvrátil, vysmál se mu, dal ho obléci ve slavnostní šat a poslal ho zase k Pilátovi.“ můžeme spíše chápat jako **ilustraci 2.žalmu**, Ž 2,1: „Srocují se králové země, vládcové se spolu umlouvají proti Hospodinu a pomazanému jeho“.

Příčina trestu smrti

Už jsme se zmínili, že fakt ukřižování je dokladem toho, že Ježíš byl obviněn z politického zločinu. Proto velekněží a starší tolik přemýšleli o obvinění, které by na Piláta udělalo dojem. Spolehlivě nám příčinu trestu smrti oznamuje nápis na kříži. Z historie víme, že se před odsouzcením skutečně nosila tabule, na které bylo stručně napsáno, jakých zločinů se odsouzený dopustil. U Marka najdeme: „**Jeho provinění oznamoval nápis: Král Židů**“. Mk 15,26. Nápis můžeme považovat za původní. **Ježíš byl ukřižován, protože se podle soudce Piláta vydával za krále Židů**. Ostatní evangelisté spíše přidávali. Dokonce u nich najdeme tvrzení, že nápis byl umístěn Ježíšovi nad hlavou. To ovšem u Marka není a podobné umístování nápisů není ani historicky doloženo.

Spolupráce Kaifáše a Piláta

Místodržitel sice měl plnou soudní moc, ale nebyla to libovůle. V Pilátově době nebylo běžné každý týden někoho křižovat (k *tomu docházelo až před židovskou válkou okolo roku 65 po Kr*). Dokonce se dá říci, že jediné trestní pravomoc místodržitele zabránila obyčejnému lynčování nebo tajnému odstranění nepohodlného člověka. Kamenování Štěpána i zabití Jakuba staršího spadá přesně do doby, kdy místodržitel nebyl v Judeji přítomen. Místodržitel musel skládat účty císaři někdy i syrskému legátovi. Židé nejednou poslali do Říma delegaci, aby si stěžovali na jednání místodržitele. V tomto případě se zdá, že Pilát i Kaifáš spolu uměli spolupracovat. Zajímavé také je, že oba ztratili svůj úřad téměř současně.

Přestupek proti chrámu

Nejlépe spolu zřejmě spolupracovali, pokud šlo o **provinění proti chrámu**. Jak jsme se již zmínili, zde se každý den přinášely oběti za císaře a římský lid a Řím vykonával vrchní dozor nad chrámem. Z historie je znám případ, kdy byl jistý Ananiáš těsně před židovskou válkou obviněn z rouhání proti chrámu, byl předán místodržiteli a odsouzen ke zbičování.

- Také Ježíš měl v chrámu **incident s penězoměnci a prodavači holubů**: „Když vešel do chrámu, začal vyhánět prodavače a kupující v nádvoří, zprevercel stoly směnárníků a stánky prodavačů holubů“ **Mk 11,15**.
- Svědkové při procesu také uváděli **Ježíšův výrok o chrámu**. „Slyšeli jsme ho říkat: Já zbořím tento chrám udělaný rukama a ve třech dnech vystavím jiný, ne rukama udělaný.“ **Mk 14,58**. Na konci této události je připojeno, že velekněží a znalci Písma přemýšleli, jak by Ježíše zahubili.

Přestupek proti chrámu je velmi pravděpodobný. Určitě stačil jako **záminka pro Ježíšovo zatčení**. Tomu však předcházela dlouhodobější **nespokojenost učitelů Zákona s Ježíšovým výkladem zbožnosti a Zákona**. Tento konflikt vyvrcholil událostí v chrámu. Tehdy přetekla trpělivost židovských představitelů a rozhodli se Ježíše odstranit. Ale mohl stačit incident v chrámu také k odsouzení? Židovští představitelé chtěli Ježíše odsoudit z náboženských důvodů, ale před Pilátem museli spor vést jako čistě politický. Proto byl Ježíš představen jako někdo, kdo **ruší veřejný pořádek v říši**. Římské právo znalo dvě skutkové podstaty, do kterých by se dala zahrnout obžaloba velekněží a starších:

1. **těžký nepřátelský čin proti říši** (byl závažnější) a

2. poškození zájmů římského lidu.

Někdy nebylo jednoduché je přesně rozlišit. Ale za obojí mohl být Ježíš, který neměl římské občanství, potrestán smrtí na kříži. Které z obou obvinění Pilát vybral pro Ježíše se už asi nikdy nedozvíme.

Křížová cesta

Po odsouzení k smrti byl Ježíš zbičován vojáky. Nejstarší zpráva se o něm zmiňuje pouze ve vedlejší větě: „*Tu Pilát, aby vyhověl zástupu, propustil jim Barabáše; Ježíše dal zbičovat a vydal ho, aby byl ukřižován*“ **Mk 15,15**. **Bičování** bývalo součástí křižování a úvodem popravy. Mohlo být ale vykonáno pouze na těch, kdo nebyli římskými občany. K bičování používali vojáci tzv. **flagellum** – kožený bič opatřený kusy kostí nebo olověnými kuličkami nebo ostny. Počet ran nebyl stanoven.

Přestávku po odsouzení, která byla nutná k přípravě ukřižování, využívali někteří vojáci k tomu, aby se Ježíši **vysmívali**. Pomocná vojska místodržitele se tehdy skládala hlavně z Palestinců (*Židé byly od vojenské služby osvobozeni*). Ve výsměchu pak můžeme vidět **tehdejší nenávisť Palestinců proti Židům**, která už v té době byla obvyklá.

Cesta z Herodova paláce

Rezidence místodržitele vedla částí Horního města a pravděpodobně ven branou Gennath. Ježíš byl odsouzen spolu se dvěma jinými zločinci. Tři odsouzení doprovázeli vojáci popravčí čety, vedeni nižším důstojníkem. Město bylo plné poutníků, kteří přijeli na svátky do Jeruzaléma. Tabule s proviněním byla nesena před Ježíšem nebo ji měl Ježíš pověšenou na krku. Celá **poprava měla mít odstrašující účinek**.

Podle římského práva i židovských zvyklostí se **poprava musela konat mimo město**. Odsouzenci si sami museli **nést příčný trám**. Ježíš byl zřejmě úplně vyčerpán, proto donutili jistého **Šimona z Kyrény**, aby trám nesl. Je to typická ukázka toho, že Římané jako okupanti, měli právo uložit místním občanům jakoukoliv práci. Právě ve sváteční dny to nebylo nijak neobvyklé. Marek, nebo spíše **stará pašijová zpráva** ze které Marek čerpal, popisuje tohoto Šimona až nápadně přesně. Pocházel z Kyrény v severní Africe. V Jeruzalémě byl buď jako poutník, nebo se sem na stará kolena přestěhoval, aby byl pohřben ve svaté zemi. To dělalo mnoho Židů v tehdejší době. **Prvotní obec musela znát Šimona osobně**, protože hovoří i o jeho 2 synech Alexandrovi a Rufovi. Nejspíše chtěla upozornit na důležitého svědka Ježíšovy křížové cesty a snad i ukřižování.

Místo popravy - Golgota

Evangelisté toto slovo překládají jako lebka. Překlad je pravděpodobně správný. Není však jisté, jestli šlo o trvalé popraviště. Vykopávky ze 70.let 20.století ukázaly, že Golgota byla skalisko, vyvýšené asi 12 metrů nad úpatím kamenolomu v jeho blízkosti. K terénním úpravám došlo zřejmě hned po rozboření Jeruzaléma Římany v r.70. Konstantin Veliký toto místo zahrnul do areálu Božího hrobu. Golgota tedy leží severně od Jeruzaléma, v místě nynějšího chrámu Svatého hrobu.

Zvyk podávat **opojný nápoj na zmírnění bolesti** Římané neznali. Je dokázán v Talmudu, ovšem stáří této tradice nelze určit.

Ukřižování

Ukřižování popsali evangelisté poměrně stručně: „*Ukřižovali ho*“ **Mk 15,24**. Z historických pramenů a vykopávek dnes víme, že odsouzenec byl na příčný trám připevněn (*hřeby nebo provazy*) s roztaženými rukama. Potom byl trám zvednutý a zavěšený na svislý trám buď ve tvaru kříže nebo ve tvaru „T“. Na svislý trám se připevnil špalek, o který se odsouzený opíral, aby se tělo z kříže neutrhlo. Kříže byly obvykle menší než lidská postava, takže nohy byly skrčené. Odsouzencům byly odebrány šaty, takže viseli nazí. Tento popis potvrzuje i nález ukřižovaného člověka, pohřbeného u Jeruzaléma kolem r.70. Hřeb, který mu prorazil nohy, byl dosud v kostře. Toto **mučení často svádělo mučitele k sadismu a dalšímu ubližování obětem**. Josefus Flavius popisuje masové křižování před branami Jeruzaléma během obléhání města Titem: „*Vojáci plni nenávisti a zuřivosti si dělali zábavu, přibíjeli zajatce na kříž každého jiným způsobem, a brzy již nebylo místo pro další kříže.*“ *Válka židovská 5,451*. Flavius nazýval ukřižování „*nejubožejší ze všech smrtí*“. Byla to smrt otroků.

Popravčí četa měla za úkol ukřižované **hlídat**. Měli také právo **vzít si šaty** odsouzených. Toto právo je zřejmě velmi staré.

Ježíšovo umírání

O tom, jak vypadalo vlastní Ježíšovo umírání, nám evangelisté podávají odlišné zprávy. My víme, že nikdo z nich se popravy nezúčastnil. Jejich výklad musíme tedy brát spíše jako teologický výklad, který měl ještě jednou čtenáře důrazně upozornit, kým Ježíš byl. **Příčina smrti** z lékařského hlediska je často rozebírána, ale my ji můžeme vynechat. Dá se předpokládat, že celkové oslabení organismu v důsledku bičování a ztráty krve Ježíšovu smrt urychlilo. Všichni evangelisté uvádí **ženy jako svědkyně popravy**, na 1. místě s Marií z Magdaly. Možná že nestály přímo pod křížem, možná se dívaly jen z povzdálí, ale muži nedokázali ani to. Jejich svědectví bylo nenahraditelné, proto se o nich zmiňují všechna evangelia.

Pohřeb

Ježíšova mrtvola byla ještě v podvečer popravy pohřbena Josefem z Arimatie. Podle římského práva nebyla těla ukřižovaných pohřbena, ale nechávala se na křížích. **Zneuctění památky mrtvého** bylo někdy dodatečným trestem, který byl uložen přímo při soudním procesu. Stráž pod křížem měla konstatovat smrt nebo ji přivodit (*zlámáním kostí*) a zároveň měla zabránit, aby byla těla odnesena. K povolení pohřbu bylo potřeba zvláštní **povolení soudních úředníků**, obvykle na žádost příbuzných. V Izraeli ale bylo pohřbívání velmi důležité. Ve Starém zákoně najdeme jen několik výjimek. Důvodem nebyla ani tak pieta k mrtvému, jako spíše **přesvědčení, že popravený může škodit zemi a porušit její kultovní čistotu**. Flavius k tomu píše: „Židé se starají o pohřbívání mrtvých do té míry, že dokonce i mrtvoly ukřižovaných snímají před západem slunce a pohřbívají je“.

Jestliže tedy **Josef z Arimatie** prosí Piláta o vydání Ježíšova těla, nedělá to s ohledem na mrtvého, ale s ohledem na náboženský příkaz: „*Bude-li nad někým pro hřích vynesena rozsudek smrti, bude-li usmrčen a ty jej pověsíš na kůl, nenecháš jeho mrtvolu na kůlu přes noc, ale bezpodmínečně ho pohřbíš týž den, protože ten, kdo byl pověšen, je zlořečený Bohem. Neposkvrníš svou zemi, kterou ti dává do dědictví Hospodin, tvůj Bůh.*“ Dt 21,22-23. Josef z Arimatie tedy **nebyl Ježíšovým učedníkem**, protože jinak by se pohřbu zúčastnily i ženy a o tom nemáme žádnou zprávu. Podle Marka byl pohřeb nanejvýš jednoduchý. Také židovské zvyklosti rozlišovaly čestný pohřeb od obyčejného a Ježíš byl pohřben způsobem, který odpovídal jeho smrti na kříži. Jeho učedníkům však bylo od počátku známo, kde Ježíš ležel.

Datum Ježíšovy smrti není snadné určit. Bylo to v předvečer 14. nebo 15. nisanu a v každém případě to byl pátek. Dnes jsme schopni přesně určit, kdy byl který rok úplňk a který den zrovna byl. Ovšem kalendářní úřad byl v Izraeli oprávněn předřadit před nisan jeden přestupný měsíc, pokud ještě nebyl zralý ječmen, potřebný pro obětování snopů, nebo když byly špatné cestovní podmínky pro příchod poutníků. Musíme se tedy spokojit s informací, že **Ježíš zemřel na jaře kolem r. 30 a bylo mu něco přes 30 let**.

ZMRTVÝCHVSTÁNÍ

Pokud snad očekáváte, že se dozvíte, jak přesně probíhalo Ježíšovo zmrtvýchvstání, budete zklamáni. Nedozvíte se nic přesného o tom, jaké bylo Ježíšovo oslavené tělo, jestli musel Ježíš jít nebo chodit na záchod, dokonce ani jakým způsobem procházel zavřenými dveřmi. Všechny tyto skutečnosti už nepatří k Ježíšově pozemské historii. Událost zmrtvýchvstání otevřela dveře do jiného času i prostoru. Ježíš vstoupil do jiného světa, ze kterého se nám nadále může zjevovat. Tento nový, jiný svět je však pro nás zatím nepřístupný a neznámé jsou i zákony, které v něm platí.

Útěk apoštolů

Přesto ale můžeme pokračovat v našich úvahách o Ježíši. Například si můžeme říci, co dělali apoštolové po Ježíšově zatčení. Že došlo k útěku a rozptýlení apoštolů můžeme soudit podle kraťoukové zprávy v evangeliu sv. Marka: „*Všichni ho opustili a utekli.*“ **Mk 14,50**. Snad jen Petr průvod z povzdálí sledoval až do veleknězova domu. Ale po svém zapření, které ostatně Ježíš sám předpověděl, utekl i on. V této chvíli učedníci prostě zklamali.

Kam ale apoštolové utekli?

To se samozřejmě neví přesně. Je dost pravděpodobné, že **odešli prostě domů – do Galileje**. Odpovídalo by tomu i to, co řekl anděl ženám u prázdného hrobu (*opět v Markově evangeliu*): „*Ale*

jděte, řekněte jeho učedníkům, zvláště Petrovi: Jde před vámi do Galileje; tam ho spatříte, jak vám řekl." Mk 16,7. Většina badatelů dnes proto zastává názor, že učedníci se nejprve shromáždili v Galileji. Zde se jim pravděpodobně Ježíš sám zjevil. Nemůžeme samozřejmě vědět, v jakém rozpoložení se učedníci před jeho zjevením nacházeli. Zda byli úplně zklamaní a už vůbec v nic nedoufali nebo zda v nich i po Ježíšově smrti přeci jen zůstala jakási neurčitá naděje. To se už nikdy nedozvíme a neměli bychom ohledně toho proto dělat žádné závěry.

Víme jen, že se náhle znovu shromáždili a začali hlásat: **Bůh vzkřísil Ježíše z mrtvých**. Při tom se dovolávali toho, že ukřižovaný Ježíš se jim ukázal jako živý. Za vůdčí postavu tohoto hlásání můžeme označit **Šimona Petra**. Také v Pavlově listu, v jednom z nejstarších vyznání víry najdeme: „ukázal se Petrovi, potom Dvanácti“ 1.Kor.15,5. Zpráva o Ježíši, který vstal z mrtvých, se předávala mezi křesťany jako střed víry od samého počátku. A toto hlásání trvá až do dnešních dnů.

Prázdny hrob

Velikonoční tajemství je však také spojeno s Jeruzalémem a prázdným hrobem. Musíme si však uvědomit, že prázdný hrob nikdy nebyl středem víry. Od počátku byl totiž spojen s pověstí, že Ježíšovi učedníci ukradli mrtvé tělo. Prázdný hrob tedy není důkazem zmrtvýchvstání, ale pouze jakousi vítěznou trofejí.

Jeruzalém

Především **pro evangelistu Lukáše měl Jeruzalém zvláštní význam**. Celé Ježíšovo putování předkládal ve svém evangeliu jako jednu velkou cestu do Jeruzaléma. Nemůžeme se proto divit, že i po Ježíšově smrti sem umístil vše důležité, co se odehrálo: první setkání učedníků s Ježíšem.

Ženy kolem Ježíše

Mnohem důležitější je ale souvislost prázdného hrobu se ženami, které Ježíše doprovázely. Ony zůstaly pod křížem, ony sledovaly uložení mrtvého těla do hrobu. Nebýt jich, nikdo by nevěděl, kam byl Ježíš po smrti uložen. Den po sobotě se potom vypravily, aby Ježíšovo tělo důstojně upravily a pomazali vonnými mastmi, jak to bylo v té době zvykem. Podle evangelisty Jana, to byla právě Marie Magdalská, kdo se se zmrtvýchvstalým Ježíšem poprvé setkal.

Jn 20,11-18: „Ale Marie stála venku před hrobem a plakala. Přitom se naklonila do hrobu a spatřila dva anděly v bílém rouchu, sedící na místě, kde předtím leželo Ježíšovo tělo, jednoho u hlavy a druhého u nohou. Otázali se Marie: "Proč pláčeš?" Odpověděla jim: "Ondesli mého Pána a nevím, kam ho položili." Po těch slovech se obrátila a spatřila za sebou Ježíše; ale nepoznala, že je to on. Ježíš jí řekl: "Proč pláčeš? Koho hledáš?" V domnění, že je to zahradník, mu odpověděla: "Jestliže tys jej, pane, odnesl, řekni mi, kam jsi ho položil, a já pro něj půjdu." Ježíš jí řekl: "Marie!" Obrátila se a zvolala hebrejsky "Rabbuni", to znamená „Mistře“. Ježíš jí řekl: "Nedotýkej se mne, dosud jsem nevystoupil k Otcí. Ale jdi k mým bratřím a pověz jim, že vystupují k Otcí svému i Otcí vašemu a k Bohu svému i Bohu vašemu." Marie Magdalská šla k učedníkům a oznámila jim: "Viděla jsem Pána a toto mi řekl."

Podle této zprávy Marie Magdalská také jako první přinesla zprávu o zmrtvýchvstání apoštolům. Tak proč se o ní nezmiňují také ostatní evangelia?

Marie z Magdaly

Pocházela z města Magdaly, které bylo důležitým hospodářským střediskem s mnoha rybáři. Podle Lukášova evangelia se Marie přidala ke skupině Ježíšových učedníků poté, co ji Ježíš osvobodil od sedmi démonů. Potvrzuje to i poznámka v Markově evangeliu. Je jednou z mála žen, o kterých se synoptická evangelia zmiňují jmenovitě. Mnohem důležitější postavení má ale Marie Magdalská v Janově evangeliu a v pozdějších gnostických textech (například evangelium sv. Tomáše, Rozhovor Vykupitele, Moudrost Ježíše Krista aj.). V těchto pozdějších textech se zdá, že **Marie přímo konkuruje Petrovi**, dokonce snad, že Vykupitele a jeho zjevení chápe mnohem lépe než sám Petr. Vysvětlení tohoto zvláštního Mariina postavení může být dvojit:

- gnostické školy (učily, že nejdůležitější pro spásu je poznání – gnoze) dále **rozvinuly legendy** o Marii nebo
- Marie Magdalská skutečně hrála za Ježíšova života nebo v období raného křesťanství **důležitou úlohu**.

Není tedy snadné hodnotit tradici kolem Marie z Magdaly. Především si musíme uvědomit, že podle tehdejších názorů **nebylo svědectví ženy u soudu vůbec přípustné**. Svědectví Marie

Magdalské mohlo být z tohoto důvodu prostě odmítnuto. V úctě zůstalo pouze v prostředí okolo tzv. „**nejmilejšího učedníka**“. Tento učedník byl dlouho ztotožňován s Janem Zebedeem. Dnešní biblisté jsou ale přesvědčeni, že šlo o dvě různé osoby (*i když se stejným jménem*).

Milovaný učedník

Je pravděpodobné, že tento učedník pocházel z Jeruzaléma, byl velice vzdělaný a znal nejenom Písma, ale také jeho tehdejší židovské výklady. S Ježíšem možná nechodil celou dobu, ale v každém případě po Ježíšově zatčení v Jeruzalémě zůstal. Janovo evangelium se dokonce zmiňuje, že se znal s veleknězem a dovedl Petra až na dvůr veleknězova domu. Potom byl **přítomen Ježíšovu ukřižování** a dostal na starost Ježíšovu matku. Je tedy možné, že později zůstal na blízku i ostatním ženám a tím i tradici o prvenství Marie z Magdaly.

Teprve ve světle víry ve Zmrtvýchvstání bylo celé Ježíšovo hlásání nově chápáno a v tomto světle byla i napsána evangelia. V nich se **mísí rysy pozemského Ježíše s Ježíšem oslaveným**. Ježíšovi učedníci byli totiž přesvědčeni, že pozemský a zmrtvýchvstalý Ježíš jsou totožní. Proto mezi nimi nedělali rozdíly. A proto v evangeliích mohli popisovat i skutky nebo zázraky, které ve skutečnosti konal až Ježíš oslavený. Není tedy vůbec jednoduché na základě evangelií popsat, jaký byl pozemský Ježíš.